

въ дяволска пѣсенъ на унищожението. Тогава дори пролѣтътъ — символъ на свѣтовното възраждане, пробуждането на заключенитѣ свѣтли стихии, — не носи утѣха, защото цвѣтътъ още когато се раждатъ сж осждени да загинатъ.

Тѣй творческитѣ духъ на Яворовъ изходи всички пжтеки и сж разгромени надежди се отзова въ незнаенъ край да дири поломенитѣ крила на вѣрата си. Безвѣрието, сж всичкитѣ си трагични последици, стана неговата вѣра, творческата му вѣра, която го заключи въ омагьосания кръгъ на безцелна борба за вътрешно освобождение. Защото, закърменъ сж мѣлото на метафизичното недоволство, духътъ на Яворовъ бѣше обреченъ, отъ сждбата да се бори и да живѣе вѣчно въ противоречието на живота, да премине жизнениятъ си пжтъ въ самотата на тревожни блуждения и въ пароксизма на своитѣ лутания да открие тайната на вѣчната хармония и вѣковѣчнитѣ загадки на битието, бѣше осжденъ да остане безъ почва подъ себе си. Въ ношитѣ на този пжтъ, каменистъ и стрѣменъ, Яворовъ направи преценка на всички ценности, разби и срѣна всички кумири на измамни божества, разруши всички догми, които правятъ живота лесенъ, но го лишаватъ отъ красотата на бунтовното начало и накрай видѣ, че тази борба, борба срещу Бога, бѣше отворила дълбоки рани въ душата му. Съ безпощадна яснота той разбра, че въ този пжтъ и въ тая борба бѣ изоставенъ отъ всички, сж дълбоко отчаяние се почувствува самъ срѣдъ млчанието на свѣтъ и настрѣхналъ предъ призрака на собствената си гибель, видѣ да се събарятъ небесата надъ него. Преценката, която направи на всичко, го бѣше лишила отъ опора, неугасимата му знойна жажда да дири смисъла на всичко, бѣ изпепелила вѣрата и нѣкогашнитѣ му пролѣтни блѣнове, и видѣлъ се сж разрѣфана душа, сж дълбоки, неизлѣчими вътрешни рани, той си изгради свой свѣтъ, свѣтъ на виденията, кждето идеята за Бога трѣбва да бжде ексекутирана на сжщата клада, на която той изгори всички критерии за добро и зло,

Плѣнникъ на онова хаотично начало, което жадува да преживѣе и опознае всичко, Яворовъ се утвърди като най-дълбокиятъ поетъ въ литературата ни. Нѣма българска поезия безъ Яворовъ, тѣй както нѣма творчески патосъ въ новата българска история безъ Ботйовъ. Както Ботйовъ символизира героичния устремъ на националната ни воля за животъ и творчество, така Яворовъ въплъщава квинтесенцията на тази воля: страданието. И ако е сжденъ нѣкакъвъ близъкъ или далеченъ часъ, въ който да бждемъ призовани на сждъ, кой — ако не Яворовъ — ще се възправи отъ висинитѣ на стария побашимъ Балканъ, за да въздава справедливостъ? — Защото гениялниятъ страдалецъ на българската земя, скжпниятъ творецъ на „Пѣсенъта на човѣка“, е еманация на оня премждъръ пустиненъ духъ, можшиятъ, огненъ духъ на изкустителя, за който говори рускиятъ писателъ